„Zijt gij vóór spionnage, excellentie?" vroeg Heinersdorff een beetje verbaasd.

„Ik ben voor oorlog", zei de generaal, „maar daar wij dien oorlog, die onvermijdelijk is, dien wij noodig hebben als de lucht die wij inademen, niet beginnen zoolang er nog een vonkje goede kans is, zoo ben ik voor spionnage."

„Bij ons denkt men daarover anders", merkte Heinersdorff met tegenzin op.

„Natuurlijk! Wij zijn immers te ridderlijk! Wij kijken rustig en geduldig de zaak aan, terwijl de vijand het eene plan na het andere in den zak steekt en wij wachten met er op los te gaan en

ALS DE SLAG IS UITGEWOED...

het een met 't ander te vergelden. De kerels hebben bovendien bijna alles wat ze noodig hebben. En wat weten wij?"

Heinersdorff haalde de schouders op.

„Kijk eens, mijn waarde, daarom ben ik vóór spionnage. Het bespaart geld en bloed. Maar ik zal er wel voor oppassen om hardop die meening te zeggen, want wij willen immers den vrede."

..... „Wanneer 't den boozen buurman niet bevalt" — citeerde Heinersdorff.

De generaal stak een nieuwe sigaret aan en blies den rook omhoog. Na een poos zeide hij:

„Wij hadden juist zooveel geld in die vesting zitten en een halfjaar daarna is alles verraden! Het is juist zoo alsof je dat goeie geld in het water gooide."

Heinersdorff dacht aan den herfst, toen hij met zijn chef in de vesting was om de nieuwe gedeelten te inspecteeren. Hoe ijverig werkte men toen aan de voltooiing! Menige arbeid werd alleen 's nachts gedaan, om elk verraad te voorkomen.

Welke voorzorgsmaatregelen werden er genomen toen men de grondmijnen legde! Van den chef-ingenieur tot aan den eenvoudigen sappeur was iedereen door werklust bezield. Iedereen was er van doordrongen dat het in het voorjaar zou gaan spannen. Eindelijk! Eindelijk! Maar het voorjaar kwam en het bleef vrede. Een lange, onzekere, kankerende vrede; een vrede die doodelijker en giftiger was dan elke oorlog. Het voorjaar kwam met den vrede, maar de vesting was verraden.

„Nu kunnen we weer aan 't verbouwen gaan," bromde de generaal en zijn snor trilde van opwinding. „Wij moeten weer nieuwe millioenen uit de ramen gooien, voor niets, vergeefs, want over een paar maanden is toch weer alles bespionneerd. En dat gaat dan zoo door, jaar-in jaar-uit, tot wij op een dag niet verder kunnen. Dan trekken we de sabel om voor de rust en den vrede van het vaderland te strijden, maar dan zal het misschien te laat zijn."

Heinersdorff keek strak voor zich heen. Hij was ontroerd door toorn en smart. De toestand van zijn vaderland drukte hem zwaar op het hart en hij hoorde de stem van den ouden soldaat als door een dichten nevel.

„Ik wilde aan dat alles maar liever niet denken, want 't maakt mij van streek. Ik wou dat ik dood was en van niets meer wist."

Het werd donker in de kamer.

Toen zeide Heinersdorff:

„Toch moeten wij de hoop op de toekomst niet verliezen. Misschien is het nog voor ons weggelegd uit dit oude Rijk, met zwaard en ijzer, uit dit oude Rijk, een nieuw sterk vaderland te scheppen!"

II.

Toen Heinersdorff het huis van den generaal verliet, schemerde het. De hemel was grauw en een fijne motregen viel onophoudelijk neer. Waar was de lente gebleven? Op het Kerkplein stond, nat en melancholiek, de arme Keizer van Mexico, en staarde moe en hopeloos naar het paleis waarin zijn doorluchtige broeder woonde. De kapitein bleef voor het beeld staan en dacht bedrukt: Welke droomen zijn hier tot steen geworden!

Heinersdorff reed per stadsbaan naar huis. Hij woonde in de laatste villa van de Valeriestraat, midden in het Prater. Vanuit zijn werkkamer zag hij alleen grasvlakten en boomen, en in de verte, hoog opstijgend uit het groen, den koepel van de Rotonde. Men kon wanen ergens buiten te komen. Van den kant der Donau kwam steeds frissche koelte en dikwijls zong zelfs n vogel dicht bij de ramen. De nachten waren geluidloos en donker; ook het huis zelf was rustig en stil. Heinersdorff bewoonde de tweede verdieping van de villa, terwijl beneden hem een Engelsche jockey gehuurd had, die met zijn jonge, blonde vrouw een teruggetrokken leven leidde. Toen de kapitein thuis kwam deelde hem zijn knecht mede dat in den namiddag majoor Homan had aangescheld. Hij had geen boodschap achtergelaten maar wel gezegd dat hij nog eens zou telefoneeren.

Heinersdorff herinnerde zich dat hij met den majoor afgesproken had dien avond naar de opera te gaan. Hij was nu echter niet bijzonder in de stemming om muziek te hooren. Veel liever was hij thuis gebleven, om te werken. Werk had hij waarlijk genoeg. Wel was 't den volgenden dag Zondag, maar hij hield er van om onaangename of vervelende opdrachten steeds zoo spoedig mogelijk af te doen.

Hij trok een huisjasje aan en zette zich aan zijn schrijftafel. Het wilde echter niet vlotten met het werk; zijn gedachten kon hij niet bijeenhouden en hoe hij ook staarde op de papieren die vóór hem lagen, hij kwam niet verder. Hij had verscheidene militaire-treinregelingen te onderzoeken, maar 't scheen hem of hij een nutteloozen arbeid had te verrichten. Wat zou dat alles baten — dacht hij — nu X toch verraden is? Het was niet anders alsof de sterke vesting reeds in het bezit van den vijand was. Met één handgreep, zonder vechten en zonder bloedvergieten

Heinersdorff pakte de papieren weer bij elkaar en sloot ze zorgvuldig weg. Vandaag kon hij niet werken.

Majoor Homan telefoneerde:

„Amice, ik wil je even zeggen dat ik vanavond niet mee kan naar de opera. Ik heb dienst en ben bij den generaal ontboden".

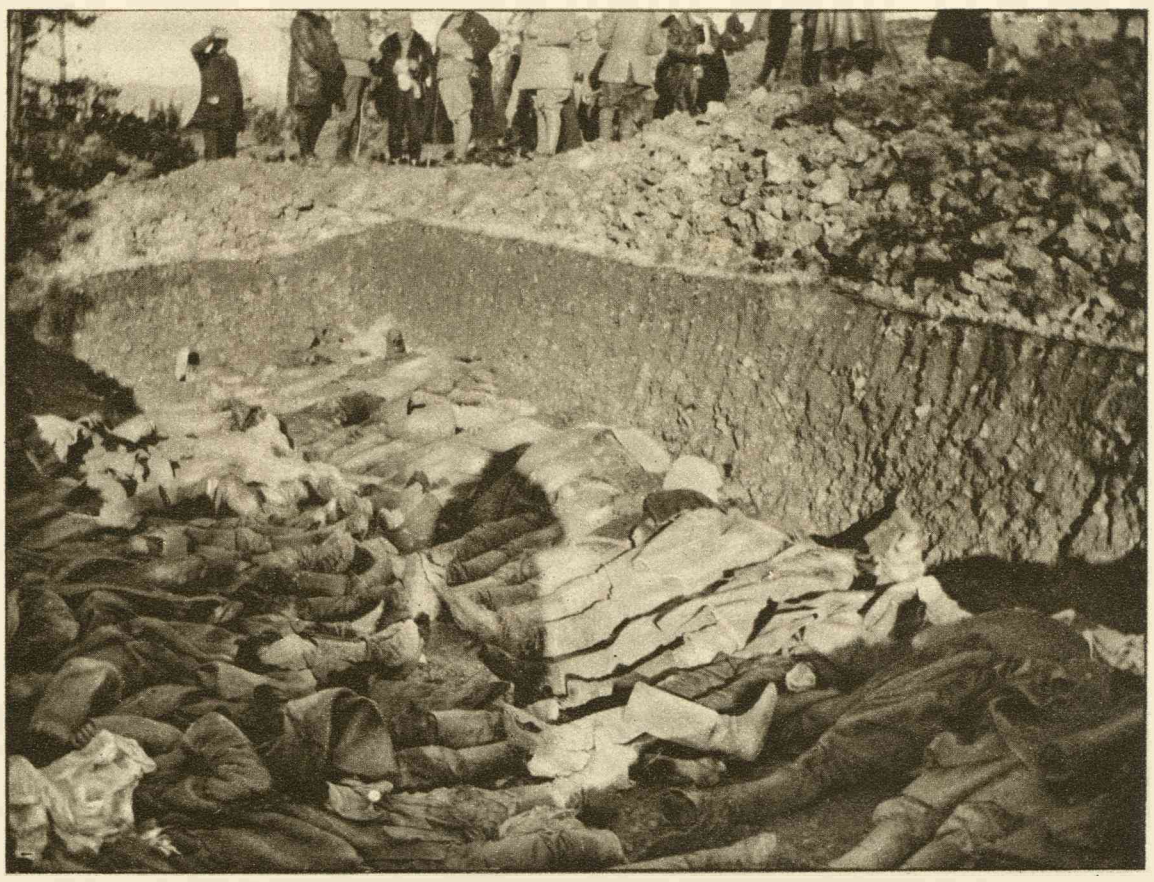
„De vestingplannen", dacht Heinersdorff.

„Ik ben echter vanavond waarschijnlijk in het Café," voegde de majoor er aan toe, „en als je daar voorbijkomt, kijk dan even of ik er al ben. Adio."

Heinersdorff hing de telefoon op en begon door de kamer te loopen. Het speet hem wel dat Homan het afgezegd had, want hij zou vanavond graag met hem samen geweest zijn. Hij kon den heelen avond niet alleen blijven. 't Was te droefgeestig hier binnen en de regen tikte onophoudelijk tegen de ramen. Hij besloot dan maar alleen naar de opera te gaan en later den majoor op te zoeken. Hij schelde en beval den oppasser zijn burgerkleeding gereed te leggen. Buiten diensttijd stak Heinersdorff zich bij voorkeur in politiek daar hij zich dan ongedwongen en minder opgemerkt kon bewegen. De uniform van den Generalen staf had, hoe eenvoudig en bescheiden ook, toch steeds iets opvallends en bijzonders. In de oogen van menigen kameraad bij den troep kon hij nu en dan een tikje afgunst lezen als hij in uniform er een ontmoette en menige burger keek naar hem als verwachtte hij iets extra's van den stafofficier en alsof hij wilde vragen: „Nu, hoe staat 't er mee? Zullen we spoedig er op los slaan?"

ALS DE SLAG IS UITGEWOED...

EEN MASSA-GRAF, WAAREN HONDERDEN LIJKEN TEZAMEN BEGRAVEN WORDEN.

De op deze pagina gereproduceerde foto's werden ons door een onzer correspondenten aan het Oostelijk front, toegezonden. Wij onthouden ons ervan, het gevoel, dat ons beheerschte bij het beschouwen dezer afbeeldingen, in woorden weer te geven. Wellicht, neen, zeker waren we te scherp geworden, want wie zou zich kunnen beheerschen bij het aanschouwen van zooveel ontzettends? Doch waartoe zouden woorden hier ook dienen? Vertoonen deze foto's in al hun stilzwijgendheid en soberheid, niet welsprekender en schrijnender de ontzettende gruwelijkheid van den oorlog, dan woorden dit zouden kunnen doen? Slechts één vraag: Wat zal het nageslacht zeggen, als het déze uiting van onze huidige beschaving ziet? Wat zal het zeggen van een maatschappij, waarin een gebeuren kon plaats vinden, zóó ontzettend, zóó wreed en zóó menschonteerend, dat de weerga ervan in de wereldgeschiedenis niet is aan te toonen?

Toen Heinersdorff aan de bureaux der opera kwam, vernam hij dat alle plaatsen reeds verkocht waren. Hij verwijderde zich ontstemd en overlegde wat hij nu doen zou. Terwijl hij nog besluiteloos in den foyer stond, die al geheel leeg liep, daar een bel het begin der voorstelling aangekondigd had, trad een man op hem toe en vroeg hem met zachte, kleurlooze stem:

„Wilt u een plaatsbiljet?"

Heinersdorff keek den man aan die er eigenlijk niet als een gewone opkooper uitzag en antwoordde een weinig aarzelend:

„Ja."

De man reikte hem een biljet over en zeide, even zacht als te voren: „'t Is een logeplaats eerste rang." De kapitein nam het biljet aan en vroeg:

„Wat kost 't?"

De man noemde den prijs die niet hooger was dan die aan het plaatsbureau.

Heinersdorff verwonderde zich daarover en vroeg, terwijl hij het geld gaf:

„Hoe komt 't dat dit biljet zoo goedkoop is?"

De man antwoordde, als moest hij zich verontschuldigen:

„'t Is immers al laat. Over vijf minuten koopt niemand mij dit biljet meer af."

Heinersdorff begreep 't. Hij keek den man weder aan en moest er later nog dikwijls aan denken hoe zonderling het was dat hij zich dat gelaat in 't geheel niet meer kon herinneren.

(Wordt vervolgd)